

**СРЕДНО УЧИЛИЩЕ "СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"
ГРАД АКСАКОВО, ОБЛАСТ ВАРНА**

ул. "Митко Палаузов" № 27^а; тел: 76-20-81; 76-32-81; e-mail: souaksakovo@abv.bg

УТВЪРДИЛ:...../п/.....
/М.Петрова/

**ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ
НА УЧИЛИЩЕ**

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал.1, т. 8 от
Закона за предучилищното и училищното образование

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система в СУ "Св. Климент Охридски" е разработена в съответствие с рамкови европейски и национални документи, определящи приоритети на развитие до 2020 г., и е съобразена с цели в сферата на средното образование, определени на областно ниво.

Програмата конкретизира ключовите мерки в политиките за превенция, интервенция и компенсиране на отпадането и на преждевременното напускане на училище на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013–2020), приета от Министерския съвет с Протокол № 44 от 30.10.2013 год.

Програмата е разработена на основата на проекта на Министерство на образованието и науката на План за изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, като основен инструмент за реализация на Стратегията, и след утвърждаването му при необходимост подлежи на актуализация.

- ✓ Стратегия за развитие на училището за периода 2016/2020 година и планове, конкретизиращи дейностите по приоритети
- ✓ Програма за превенция на училищния тормоз

Програмата за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система следва поставените в Стратегията приоритети:

- Преимуществено разработване на мерки, свързани с превенцията, като най-работещи по отношение справянето с риска от отпадане от училище.
- Обмен на добри и работещи практики между заинтересованите страни в едно със засилена информационна дейност за популяризиране ползите от образование.
- Усъвършенстване на системата за събиране на постоянна и надеждна информация за движението на децата и учениците.

Програмата се основава на определените в Стратегията водещи принципи за законосъобразност, кохерентност, партньорство, прозрачност и популяризиране на мерките и резултатите, приемственост, устойчивост на резултатите, своевременност, отчетност, мониторинг и контрол, иновативност.

За целите на Програмата се прилагат определенията, дадени в Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система. Като „преждевременно напуснали училище” се определят лицата между 18 и 24 години, завършили едва основно образование или по-ниска образователна степен и които вече не участват в никаква форма на образование или обучение. „Отпадане от училище” е отписването от училище на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последния гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище.

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО В СУ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ" ОБЩИ ДАННИ:

СУ „Св.Климент Охридски“ е училище, създаващо конкурентна образователна и възпитателна среда, която насърчава и подкрепя всяка отделна личност в нейния стремеж към личностно и творческо развитие. СУ „Св.Климент Охридски“ осигурява на всички ученици безопасна и благоприятна среда, за да придобият знания, умения и компетентности, зачитайки разнообразието и индивидуалността им. Училището, в резултат на интерактивни подходи ,компютърни кабинети ,класни и извънкласни форми на дейности, активна спортна дейност и изкуство, възпитава у учениците национални и общочовешки добродетели, толерантност и уважение към различните, спазване на гражданските права и отговорности, противодействие срещу проявите на агресия и насилие.

Материално-техническата база е много добра и предлага условия за успешно провеждане на образователно-възпитателния процес ,осигуряване на целодневно обучение и стол за обедно хранене.

В СУ „Св. Климент Охридски” деца застрашени от отпадане са основно тези които имат неизвинени отсъствия или имат повтарящи се прояви на насилие и агресия към съучениците си, но въпреки това е едно от училищата в областта, в които няма отпаднали ученици. Това се дължи на последователната политика на образователната институция подчинена на принципите за:

- всеобхватност на дейностите – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, ранна диагностика, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес;
- публичност и прозрачност на цялостната политика – чрез интернет страницата на училището, добрите практики и документиране на проблемните и рискови ситуации;
- обратна връзка с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, учители и ученици;
- индетифициране на рисковите фактори – причини, анализи на педагогическия съветник и класните ръководители;

През последните години драстично нараства броят на учениците, които напускат училище поради заминаване в чужбина. Между България и страните, към които е насочен основният емигрантски поток, липсват механизми за обмен на данни и проследяване каква част от заминалите в чужбина ученици продължават обучението си.

Важна страна в работата за намаляване дела на преждевременно напусналите училище са социалните партньорства, изградени между училищата и другите заинтересовани страни. В тях най-голям дял имат формите на работа с родителите като основен партньор на училището в осъществяване на целите на образователно-възпитателния процес.

В СУ "Св.Климент Охридски" се прилагат мерки за превенция на ранното напускане на системата, като сред тях извънкласните дейности, заниманията по интереси и организирането на обучение в ЦДО са най-често използваните форми. Основно се прилагат стандартни мерки като: провеждане на консултации от учителите по учебни предмети и на допълнителна работа по време на ваканциите, посещения в домовете на учениците от класния ръководител, педагогически съветник , разговори с родителите и учениците, информиране на Дирекция «Социално подпомагате» за ученици, допуснали повече от пет неизвинени отсъствия за един месец, административни мерки за налагане на санкции за допуснати неизвинени отсъствия и дейности по обща подкрепа.

III. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ОТПАДАНЕТО НА УЧЕНИЦИ СЕ БАЗИРА НА ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ:

- Всяко дете има право на образование и трябва да има равен достъп до образование;
- Всяко дете може да учи и да се възползва от предимствата, които образованието дава;
- В образователния процес не се допуска дискриминация, основана на раса, народност, пол, етническа принадлежност, вероизповедание, обществено положение, увреждане или друг статус;
- Учениците трябва да бъдат стимулирани да участват активно в образователния процес;

В стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система /2013 -2020г./, преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможното развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионално развитие на децата и младите хора в България. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилията им за справяне с това явление.

РИСКОВЕ:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване качеството на живот на сегашното и следващите поколения. Здравният статус и достъпът до услуги и ресурси, които могат да осигурят по – добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние са в пряка зависимост от получената по – висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напусналите училище и техните семейства и върху цялостното социално – икономическо развитие на страната.

IV. ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ :

Причините за отпадане от училище са многообразни и не се проявяват изолирано, а въздейтват комплексно. Това определя необходимостта да се подхожда комплексно и същевременно да се действа индивидуално към конкретния случай на всяко дете, застрашено от отпадане или вече отпаднало от училище.

Отпадането на ученици от училище е не само социален, но и педагогически проблем. Причините за това са различни. Корените на това явление трябва да се търсят от една страна в семейната среда, в мотивацията на учениците за учебен труд, в слабия стремеж за личностна реализация в училищната среда, а от друга и в педагогическата колегия.

Анализирайки проблема констатирахме, че учениците са в училище, но поради липса на интерес или слаби постижения в учебните занятия, допускат неизвинени отсъствия. Имат лоши прояви по отношение на дисциплина и междуличностно общуване в училище, както и голям брой слаби оценки, което неминуемо ги поставя в групата на застрашени от отпадане.

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини.
2. Социални причини.
3. Етнокултурни причини.
4. Образователни причини.
5. Институционални причини.
6. Причини свързани със здравния статус.
7. Психологически причини.

- Социално – икономически причини: ниски доходи, лошото качество на живот на определени социални слоеве, поради задължение да гледа по – малкия си брат/сестра, използване на детето като трудов ресурс;

- Образователни причини: слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава училище, затруднения при усвояването на учебния материал, наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др. ;

- Етнокултурни причини: по – ниска ценност на образованието, по ранното встъпване в брак и др. ;

- Психологически причини: неувереност в себе си, чувство за неуспех, отчуждение от натрупания училищен опит и др.

- Институционални причини: като такива могат да квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище и др.;

- Причини свързани със здравния статус: в контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна диагностика и подготовка на детските градини и училищата за приобщаването на тези деца. Тук се включват и всички фактори на образователната среда, материалната база, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на приобщаващото образование;

АНАЛИЗ на проблема „преждеременно напускане на образователната система”

СИЛНИ СТРАНИ	ВЪЗМОЖНОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Квалифициран педагогически персонал ➤ Много добра материално-техническа база ➤ Осигурено целодневно обучение на учениците от I-IV клас ➤ Осигурена безплатна закуска и безплатни учебници за учениците от 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Кандидатстване по различни проектни предложения, насочени към финансиране на превантивни по отношение отпадането дейности ➤ Осигуряване на външна подкрепяща среда (библиотека и др.) ➤ Интерактивно обучение

I-IV клас ➤ Възможност за избор на ФУЧ и ИУЧ според интересите на учениците	➤ Реализиране дейности по гражданско право ➤ Вътрешно-училищна квалификация ➤ Работа с родители и деца в риск
СЛАБИ СТРАНИ	ЗАПЛАХИ
➤ Недостатъчно ефективно взаимодействие училище-родители ➤ Липса на заинтересованост от страна на родителите, неупражняване на родителски контрол ➤ Наличие на семейства с нисък социален статус ➤ Проблем във външната подкрепяща среда	➤ Неизпълнимост на санкциите по отношение на неосъществяване на родителски контрол ➤ Неефективност на наказанията на учениците ➤ Липса на финансови възможности за подкрепа на застрашените от напускане на образователната система деца

V. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА:

1. Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно отпадане на ученици от индентифицираните рискови групи в училище.

2. Подобрени резултати от НВО, ДЗИ, олимпиади и осигурена образователна и личностна подкрепа на всеки ученик.

Политиките и мерките, които СУ „Св. Климент Охридски” предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете. В училището се акцентира върху силните страни на всеки ученик, което подпомага личностното му развитие.

ПОЛИТИКИ И МЕРКИ в СУ „Св. Климент Охридски”, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище, поради страх от социална изолация, по – ниска самооценка, невъзможност към адаптиране към учебния процес и останалите ученици.

Мерки: Мотивиране, консултиране и подпомагане чрез редица дейности за приобщаване на децата със специални образователни потребности, децата от ромски произход, както и изоставени от семейства, заминали за чужбина.

2. Трудова миграция на родителите. Напускане на единия или двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставане на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с новите модели на поведение на децата и трудовата социална обстановка.

Мерки: Ежеседмични контакти от класните ръководители с родителите/настойниците на учениците, консултации с педагогическия съветник и сътрудничество с Отдел за закрила на

детето и други институции, а при необходимост при прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. Недостатъчна образованост на родителите и липса на занижен контрол върху цялостното развитие на ученика. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня и подготовката на ученика за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи.

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната организация в училище, провеждане на срещи на тези родители с ръководство, класни ръководители, педагогически съветник, мотивиране, консултиране и приобщаване към училищната общност.

4. Чести конфликти между агресивни родители, negliжиране и насилие над детето – побой, домашно насилие, развод и др.

Мерки: Сътрудничество с „Отдел за закрила на детето” и други институции.

5. Социално слаби семейства.

Мерки: Оказване на социална помощ чрез получаване на социални стипендии. За учениците от 1 до 7 клас има осигурени безплатни учебници, а за тези от 1 до 4 клас има и безплатна закуска или плодове. В училището функционира училищен стол, който се ползва за обедно хранене.

6. Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тинейджърите за сексуалното им развитие: „Пубертет, юношество и съзряване”, осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

VI. ДЕЙНОСТИ, ЗАЛЕГНАЛИ В ПРОГРАМАТА НА СУ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ СА:

1.1 Разработване и реализиране на мерки за проследяване на преместването и отсъствията на учениците:

- Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи.

- Обобщаване всеки месец на информацията за отсъствията на учениците от класните ръководители. При натрупване на неизвинени отсъствия на ученик - информиране на родителите от класния ръководител за изясняване причините за отсъствията.

1.2 Координиране на действията на класните ръководители с тези на педагогическия съветник и училищното ръководство.

1.3 Запознаване на учениците с правилника на училището от класните ръководители още в първия учебен час.

1.4 Разглеждане в ЧК на теми свързани :

- с превенция на насилието;
- с неправомерните действия, характерни за малолетните и непълнолетните ученици;
- опасностите от сърфиране в интернет както и други рискови прояви, които могат да застрашат децата и да доведат до отпадането им от училище;

- теми свързани с гражданското образование /здравно образование и възпитание/.

1.5 Системно подпомагане на ученическия съвет за създаване на екипност - провеждане на кампании, събития за създаване на екипност, доверие, подобряване на модела на общуване и изграждане на толеранс. От педагогическия съветник .

1.6 Подпомагане адаптирането на учениците от петите класове от начален към прогимназиален етап на обучение, чрез провеждане на дискусии, разговори – за адаптация и екипност. От педагогическия съветник .

1.7 Утвърждаване на позитивна дисциплина – използване на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.

1.8 Развитие на училищната общност – превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях.

1.9 Провеждане на входяща диагностика с учениците от първите класове, с цел по бързото и по лесното им адаптиране в новата среда на училището и идентифициране на индивидуалните им потребности.

1.10 Квалификация на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от преждевременно напускане на училище.

1.11 Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти – обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работата им с едни и същи ученици с цел повишаване на ефективността на педагогическите подходи.

1.12 По – голяма атрактивност на преподавания материал чрез интерактивни методи, електронни уроци, онагледяване, практическа насоченост.

1.13 Осигуряване на всеки застрашен от отпадане ученик поради слаби оценки и невъзможност да покрие държавните образователни стандарти на консултации по съответните предмети по утвърден график , както и допълнителна работа с тези ученици през ваканциите.

1.14 Занимания по интереси – за развитие на способностите и на компетентностите на учениците, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравно образование, както и придобиване на умения за лидерство.

1.15 Включване на застрашените от отпадане ученици в извънкласни и извънучебни дейности: училищни турнири, спортни състезания, едномеденни екскурзии, образователен театър, посещение на изложби и концерти и др.

1.16 Поощряване с морални и материални награди.

1.17 Индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава /наставничество /.

1.18 Консултиране на застрашените от отпадане ученици с педагогическия съветник .

1.19 Кариерно развитие: Много важни са дейностите свързани с професионалното ориентиране и кариерното развитие на учениците. За тази цел през учебна година ще проведат в ЧК дейности , в които по подходящ начин ще бъдат запознати с интересни и желани професии. По този начин учениците застрашени от отпадане могат да определят професията която им допада. Това ще ги мотивира за по добри учебни постижения и за оставане в училище.

1.20 Библиотечно информационно обслужване – в училището се осигурява чрез училищната библиотека, която гарантира свободен достъп до информация на учениците от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация.

1.21 Подобряване възможностите на обучение на деца със СОЦ. Осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностово развитие. В зависимост от оценката на индивидуалните потребности на ученика от екипа за подкрепа за личностно развитие. Екипът включва – педагогическият съветник, ресурсни учители, учителите по съответните предмети както и класните ръководители. Координатор е заместник – директор на съответния етап.

1.22 Включване на родителската общност за повишаване на активността и сътрудничеството с училищното ръководство.

1.23 Сътрудничество с различни организации – Дирекция „Социално подпомагане”, Отдел за закрила на детето, ДПС, и др.

1.24 Отчет на дейностите и мерките по програмата.

ЦЕЛЕВА ГРУПА

Програмата е насочена към всички ученици, като приоритет при работата с тях ще бъдат застрашените от отпадане ученици в следните направления:

- Деца с идентифицирани рискове за преждевременно отпадане от образователната система
- Деца от рискови групи (отглеждани от друг член на семейството, поради работещи в чужбина родители; деца подлагани на тормоз, деца с по-малки братя и сестри и др.)
- Новопостъпили ученици